

על הסדרר שמרד במלכות

(סתולדות תנועת הפועלים היהודית)

מלאו 25 שנה לעלות הירש לקרש לנדרום, על אשר שלה את ידו באחד משרתי-הצאר. כיום הזכרון הזה, אשר הזכרו טעם ממשלת-הסיכטים ברוסיה לחג רשמי, נערכו אזכרות רבות ללזרם האטיקי, אשר נתן את נפשו במלחמת-הפועל נגד שלטון העריצות. תנועת הפועלים היהודית פוקרת את הימים האלה וכדאי שגם אנו נעלה על זכרנו.

27 התעוררות שנשתטרו כארכיונו של ה.בונר' ספרות לנו בלשון ברורה על שעת-האימים הזו: רוסיה נתונה בידו העריצת של הקיסר הפרבוסלבי, מלכה הרשע מכסה את הארץ הרחבה הזאת נדרר' טים, הכורתים אחת אחת את הנלנלות של הלוחמים הנאים המתנקשים להעביר את

למלחמת-החופש, לפעמים רבות מתחת בנר' השרד של המלכות המרשעת נעודה הרני שת-אחדות שניאה, אחדות עם המחנות המתגייסים באין רואים במחתרת-הקודש ליום-הפקודה.

אותם הימים רדה בחורז'ולנא שר' הפלך פון-נהל, אדם נתעב והורף בצע אשר הראה כבר את נבורתו בהיותו שר' פלך בקורסק וראש-משטרה בפארבורג. כדונסת-עריצותו זכורה הפקודה אשר הוציא לרכבות-האנשים שנאספו לראות בהלויתו של אלכסנדר השלישי: כל הקהל הגדול נצטוו לכרוע על ברכיו בפני ארון-המת, אם כי ברחוב השתרעה ביצה. מה מלא, אפוא, כי משנתמנה זה לראש-הפלך הוילנאי, אשר התנועה המהפכנית הלכה בה סחיל אל חיל ורכשה לה נפשות הרבה — התחילו רדימות, ענויים, מאכרים, לא היה אמצעי דכו של לא נפתיעו בו שר'הפלך וסשרתיו

עושי רצונו, כי אחת החליטו להעמיל מעלה מעלה בסולמ-הקריירה על חללי-התנועה המהפכנית. פון-והל קרא לשכעה טובייהעיר בוילנא וביקש מהם בלשון של הפצרה, שפירושה כפיה ואיום, כי ידברו על לכי-אחיהם בני-ישראל שלא להתתפח על פהנה הפוחזים והרוקים שאינם דורשים בשלומה של מלכות ומתכוונים למרוד בה. עמדו לפני פרנסיו-ישראל בחיל ורעדה ותרכינו את ראשיהם והכטיחו מה שהכטיחו ולמחרת-היום הודבק בכל הרחובות כרוז ה.בונר', השלח את חצי לענו בשר'הפלך ובסרנסים הגרעשים באהת, פון-והל יצא לפארבורג ושם ניתנה לו רשות מיוחדת לאחוז באמצעי סלחנה חריפים שבחריפים, כשוכו מהבויה התחילה פרשת-התעלולים: חפושים, בדיקות, מאכרים; הופקרו משטרות מוכפלים על וילנא ובנותיה, האפורים הוכו עד זוב דם ואכור דעת, בבידואר נפתח

קבינט-שהורי, נפתחו כל הסבתכים החשור' דים, ס'פ כערב נסגרו כל הכתים ואין יוצא זכא. אולם כרבות התעלולים בן דבתה וחוקה הקריאה למרד, בן גדל מספר הפרוקלמציות, הכרוזים ושאר רבירי-מקרא שכתעמולה.

ערב ה'1 למאי הועמדו משטרות-חיילים כשערי המחפנים לאבק שרפה, הוכאו חיילות נוספים ובין אנשי-הצכא נפלה הכרה, כי היהודים והקוזקים עומדים לקשור קשר ולשרוד במלכות. כדי להטיל אימה על הקהל הפריחו משמשי של פון-והל שמועה, כי הוכנו מלכים לאין מספר להלקות בהם כל אשר יצטרף למהגה-המפנינים כרני הפועלים, ביום-החג דמתה העיר כולה כבית-קברות: כל השערים נסגרו והשוערים עמדו כפתחיהם, מקלות בידיהם ועינם פקוחה, כי לא יצא איש מכיתו עד ערב. דנסם עמדו ברחובות מאות שופרים והמתינו לעשות

שפטים בכל אשר יטרה את פקורת השל-טונות ויפיע ברחוב, הקוזקים רבובים על סוטיהם שוטטו בכל הסמטאות וכידוניהם הארוכים כאילו שחרו לרם-נקיים, עד ערב היתה העיר כנצורה ונהנה שתאום הניהו ברחובות קבוצות אנשים ומספרם הלך ורב. אלה הם הפועלים היהודים המתאפפים בהשאי להפגנה ומצפים לבואם של הפועלים הרוסים והפולנים, כדי לצאת בהסון חוגג ובהפגנה אדירה ולפרוש את הדגל האדום. אולם אשר קרה לא אחת לפועל היהודי במלחמתו המהפכנית קרה גם הפעם: חבריו שאינם יהודים עזבוהו וכחרו לשכת כביתם, והפועלים היהודים החליטו להתפור ולרחות את ההפגנה למועד אחר, עצובים ונכאי-רוח שבו הפועלים היהודים על עקביהם, אולם באחת-הסמטאות נמצאה קבוצה שלא ידעה על דחית ההפגנה, כי א'א היה להודיע לה על זאת מחמת המשטרה, כהניע המועד-

שנקבע לסתיחת-החג פרשו אלה את הרגל הארום וההפגנה התחילה. הקווקים והשושי-רים הגיחו מסקומותיהם, ובאכזריות המה התנפלו על הספנינים, נושא הרגל נפל סתבוסם ברטו, רבים התעלפו, כעדת זאבים התרוצצו החיילות ברחובות ובשוקים, וכל הנחשד נתסם, הוכה, עונה והושם בבית-הסוהר. בתרועה קולנית פרצו הקזקים לסמטאות וילנא הצרות ומלחמה קשה ניטשה. אחר הקווקים נרוצה נלגלתה, אמירים הוצאו בחוקה סירי חובשיהם, תגרת-הרסים נטשכה שעות מספר.

אותו ערב ישב פון-זהל כהרחבת-דעת ב. תיאטרון הקטן רוקא באותו ערב ראו להציג את האופירה, החיים בעד הצאר! — ופתאום הוצף האולם סטר מתקאות ובהן נאמר: ברכתנו לכם עם הראשון לסאי, החנ בין-הלאומי של מעמד-הפועלים! הלאה העריצות! תחי תחרות הפוליטית! הועד הסוציאלי-דימוקרטי בוילנא! מיד זוכהלו שוטרים ו-16 איש נאסרו. תעלולי השוטרים באמירים

— אמילו במשטר העריצות הצארית לא היו כדוגמתם הרבה והם העלו נחשול של הת-סררות בכל פועל בעל חכמה, נושאי-הרגל הוכה בסגלבים עד שבגדיו נשרו עליו קרעים קרעים, רב שנת סבשונו, שאר האמירים הוכנסו לחדר צר ומזוהם ועמדו בו על רגליהם כל הלילה, ולשם התעללות-יותר נכנסו אצלם פון-זהל להתגרות במ: — מה מעשיכם, יודים? מה שלומכם הטוב? האם תטשיכו בטלאכה? לסהרת-היום הוצאו האמירים לחצר-הסוהר, פון-זאהל קבל את פניהם בנידופים ובחירופים, התובע הכללי השטיע קטיגוריה רשמית, והאמירים הוטלו אחד אחד על סדף כשהוא מעורטל ומיו בלוס-קרש ללא הוציא הנה, קווק אחד ישב על הראש, השני — על רגליו ושני קווקים עמדו טימינו ומשמאלו והצליפו בשוטים לחים בתנופה כוי, שקליפתם נתפצלה ונשרה. נוכח, בטובן, גם רוסא הממשלה*) והשנית שהאמירים, ופאנו את *) טיבילוב; עתה, ספיץ' בספסיר.

מלקותיהם עים כל הכללים המדוקדקים של חכמת-הרפואה. אחד הלוקים נתעלף והרוסא ברקו ומצא, כי אפשר להמשיך עוד. אין לתאר את הרגזה הפוערת שעברה את הפועלים לשמע ההתעללות הזו. הבוגר-הוציא-כיוו וכו' כתוב: סאלפי לבכות כנים סתמרצת הצעקה: נקם! סצלנתנו התנגרה עד עתה לטירור וגם עתה הננו סתנגדים לשימוש בשיטה טיורופטית בבאמצער-מלחמה בעריצות, אולם תעלולי פון-זאהל מעוררים רוגה איומה בלב כל החברים, בטוחנו, כי סתוך הפרולטריון היהודי יקום הנוקם אשר יגול את חרסת-אחיו.

הכרוו סרם נתפרסם ברבים וכבר נמצא בחור ישראל שנטר 'כנפשו להרוג את סון ואהל.

ב.בוגר' הוילנאי היה בחור, שוליא-דסנדלר, הירש בן דוד לקרס, שתגרת-היודים היתה בטקצת חכיבה עליו ועתה נרסם לו השעה להפוך את חבתו הקונדרי-סאית הזו למעשה נועז אשר ישמש בסוי

לכל ההתרגוזה שנערפה בלב ההסונים העובדים והסנודטים, ב-18 לסאי, בהיות פון-זאהל במשחק-הקרקום, ארב לו הסנדלר הצעיר כפתח-הכית ועם סיום המשחק כאמור שרה-הסלך לעלות למרכבתו, נשטעו שתי יריות ושני כדורים סאקדחו של לקרס פגעו בפך ואהל, לקרס לאנמלט והסגיר את עצמו לידי הרשות. פון-זהל נפצע מפע קל.

רנש עמוק של העריצה והודיה לסנדלר הצעיר ועז-רוחו עבר בין סחנות הפועלים בכל סקים שהשמועה על ההתנפלות הניעה ולא רק בין סהנות הפועלים; יריתו של לקרס מצאה הר בכל הרחוב היהודי.

המשפט הסגור והמסוגר שלא היה אלא פרשת-סילופים אחת, היה טעין הסגנה עזה זנאדרת-כח לאומי-רוחו של ארם צעיר שדבק בכל פשטותו הכלתי-ספולפלת להת-רגשות-נפש הדורשת מעשה פוער, בלתי-אמצעי, תקיף, לקרש עטר בפני שופטיו וסמיו לא נפלטה אף מלה אחת של הכנעה וחרטה, אם כי כמעט רב-רינוחם היה יגול להציל

את חייו, למרות האיומים, התביעות והיפ-צרות, לא פרש בשמות חבריו שפיעו לו באותו מעשה, כנאוה בטוחה ושאננה אמר: — הייתי סקה לסדי כדי להניע בעצמי לרעיון, כי פון-זאהל סוכרח ליהרג, כשנשאל אם התנקש בחיי הנוברנסור להסיתו או להפחירו, השיב בסנוחה: — פעם בי הרצון לרצוח את שר הפלך פון-זאהל.

בתשאי ובאין רואים עם דסדוסיר השחר הביאו השוטרים שלכשו ציבילית את הנרדום אל השדה, התכנסו סקידים גבוהים וגרודי-צנא רבים שסרו על חלקת השדה, הובא גם הרב להסיף מעט סוסר-השכל ותוכחה, התלין היה אסיר שנדון לסאמר עולם, העניכה הושטה, ונשמתו של לקרש יצאה, היא צרורה בצרור החיים והלוחמים שעמדו ועומדים במרדם עד היום הזה.